

Politika azila Evropske unije

Azil je zaštita koju neka država pruža pojedincu koji je traži utočište na njenoj teritoriji ili na mestu van njene teritorije koje je pod kontrolom organa te države. Reč „azil“ potiče od latinske reči *asylum*, koja u doslovnom prevodu znači sklonište, utočište, dok u širem prevodu predstavlja nepovredivo mesto. Istorijski gledano, azil se u praksi antičkih država Bliskog istoka i Mediterana pojavljuje kao privilegija koju uživa određeni pojedinac, a ne kao njegovo pravo. U početku azil je predstavljao mesto na koje je pojedinac mogao da se skloni, što su obično bili hramovi i svetilišta. Razvojem modernih država azil postepeno dobija politički karakter i danas se uglavnom daje samo političkim izbeglicama i počiniocima političkih krivičnih dela. Pravo na azil jedno je od temeljnih ljudskih prava i određeno je Opštom deklaracijom o pravima čoveka OUN. Azil može dobiti onaj pojedinac koji je bio prinuđen da napusti svoju zemlju ili onaj koji je prinudno izgnan iz nje. Takođe, on može biti dat i grupi koja je u svojoj zemlji izložena progonu zasnovanom na verskoj, rasnoj ili političkoj osnovi. Azil ne mogu da dobiju osobe za koje se sumnja da su počinile zločin protiv mira, ratni zločin ili zločin protiv čovečnosti.

Evropa je ponosna na svoju dugu tradiciju srdačnog prihvatanja stranaca, kao i na svoju spremnost da ponudi azil izbeglicama koje beže od opasnosti i progona. Zbog naglog povećanja broja ljudi koji su tokom devedesetih godina dvadesetog veka tražili zaštitu u Evropskoj uniji, države članice odlučile su da nađu rešenja koja bi važila za ceo prostor EU. Najznačajniji instrumenti za restriktivnu strategiju pristupa evropskom sistemu azila proističu iz Dablinske konvencije (potpisana je 1990. godine, a na snagu stupila 1997) i Londonske rezolucije iz 1992. godine. Ta dva dokumenta predviđaju to da je zemlja preko koje je onaj koji traži azil ušao u jedinstveni EU prostor nadležna i za razmatranje njegovog zahteva za azil. Taj koncept kasnije je dopunjen „konceptom sigurne treće zemlje“, koji u praksi predviđa vraćanje onoga koji traži azil u treće zemlje,

najčešće u tranzitne države. Ovo se čini bez ispitivanja osnovanosti njihovih zahteva, jer se smatra da je treća zemlja sigurna, te da je azilant trebalo tamo da zatraži zaštitu pre nego što je ušalo u EU.

To, međutim, nije bilo dovoljno, pošto su pojedine zemlje članice povremeno odstupale od ovih pravila i sprovodile svoju nacionalnu politiku. Zato je politika azila dodatno definisana Ugovorom iz Amsterdama. Ovim ugovorom postavljene su osnove za prebacivanje pitanja azila i migracija iz tzv. trećeg stuba u prvi stub EU. Potom su usvojene i određene tehničke mere, poput *minimalnih standarda za prijem* onih koji traže azil i za dodeljivanje statusa izbeglice. U minimalne standarde koji se primenjuju u celoj EU ubrajaju se: hrana, stanovanje, zdravstvena zaštita, mogućnosti učenja jezika i zapošljavanje. U međuvremenu, osnovan je i *Evropski fond za izbeglice*. Evropska unija, međutim, još uvek radi na uspostavljanju Zajedničkog evropskog sistema azila, koji bi trebalo da bude uspostavljen do 2010. godine.